

Informatīvais ziņojums

Priekšlikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru 2017.gadā

1. Ievads

Saskaņā ar Ministru kabineta 2011.gada 17.maija noteikumiem Nr.390 „Minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas kārtība” Labklājības ministrijai kopīgi ar Finanšu ministriju un Ekonomikas ministriju katru gadu jāizvērtē ekonomiskā situācija valstī un jāizstrādā priekšlikums par minimālās mēneša darba algas apmēru (ar precizitāti līdz vienam *euro*), ņemot vērā Ekonomikas ministrijas sagatavotās makroekonomiskās prognozes un ekonomiskās situācijas izmaiņas iepriekšējā gadā, plānotās izmaiņas nodokļu sistēmā (iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma, obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmju izmaiņas), kā arī minimālās mēneša darba algas izmaiņas citās Baltijas valstīs (Igaunijā un Lietuvā).

Izstrādātais priekšlikums par minimālās mēneša darba algas apmēru 2017.gadā Labklājības ministrijai līdz 2016.gada 1.jūnijam ir jāiesniedz saskaņošanai Nacionālās trīspusējās sadarbības padomē (turpmāk – NTSP).

Pēc priekšlikuma par minimālās mēneša darba algas apmēru un ieviešanas datumu 2017.gadā izskatīšanas NTSP tas ir jāiesniedz izskatīšanai Ministru kabineta sēdē. Saskaņā ar Ministru kabineta lēmumu par minimālo mēneša darba algu Labklājības ministrija izstrādās Ministru kabineta noteikumu projektu par minimālās mēneša darba algas apmēru un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu 2017.gadā. Savukārt Finanšu ministrijai jāizstrādā normatīvo aktu projekti par nepieciešamajiem grozījumiem Ministru kabineta noteikumos, kas saistīti ar darba samaksas jautājumiem. Ja Ministru kabinets pieņem lēmumu par minimālās mēneša darba algas saglabāšanu 2017.gadā iepriekšējā apmērā, nekādi normatīvo aktu projekti nav jāizstrādā.

Paralēli tam 2016.gadā Labklājības ministrija plāno izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu „Minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas kārtība”, iekļaujot tajā konceptuālajā ziņojumā „Priekšlikumi izmaiņām minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas procesā” ietvertos risinājumus (Ministru kabineta 2016.gada 23.marta rīkojums Nr.230 „Par konceptuālo ziņojumu „Priekšlikumi izmaiņām minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas procesā””) un plānots, ka šie noteikumi stāsies spēkā ar 2017.gada 1.janvāri.

Pašreiz Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumi Nr.656 „Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normāla darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanas kārtību” nosaka, ka minimālās mēneša darba algas apmērs normāla darba laika ietvaros (8 stundas dienā un 40 stundas nedēļā) ir 370 *euro*.

Turpmāk ziņojumā tiek izvērtēta ekonomiskā situācija valstī un citi rādītāji, kā arī Ekonomikas ministrijas un Finanšu ministrijas sniegtie priekšlikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru 2017.gadā.

2. Situācijas izklāsts

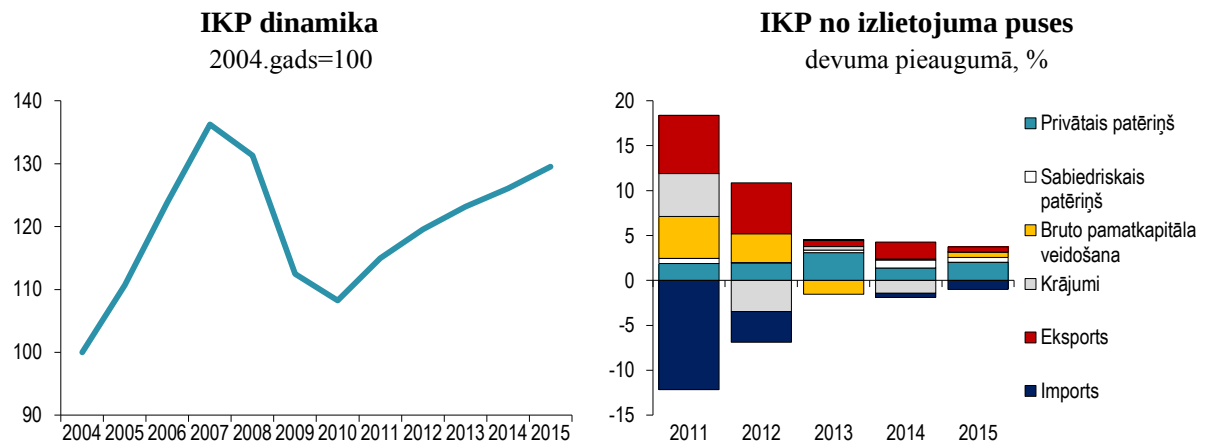
2.1. Ekonomiskā situācija 2014. un 2015.gadā un izaugsmes perspektīvas 2016. un 2017.gadam

Ekonomikas ministrijas analīze

2.1.1. Ekonomiskās situācijas raksturojums

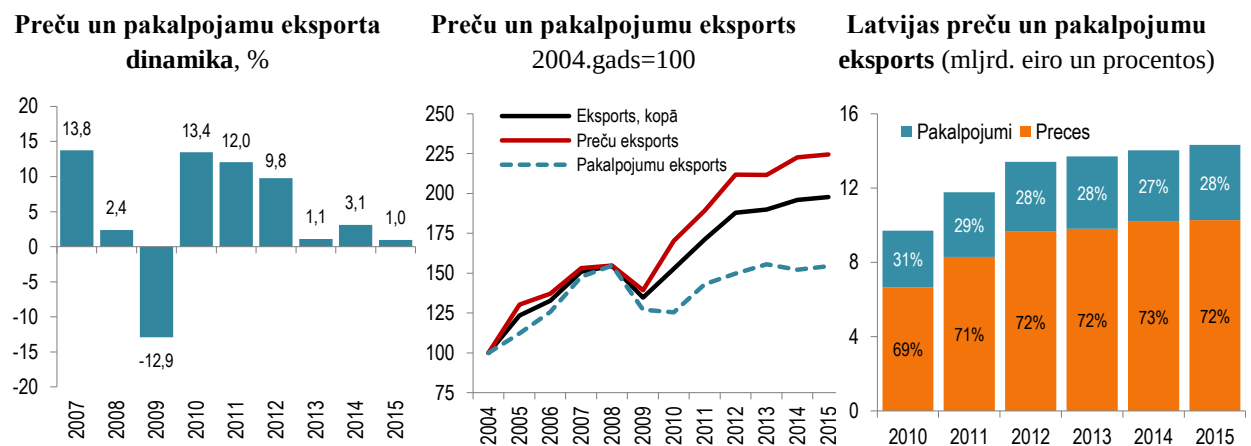
Ekonomikas pieauguma tempi pēdējos gados ir palēninājušies, ko noteica tendences ārējā vidē – lēnāka izaugsme ES nekā gaidīts, kā arī ekonomiskās situācijas pavājināšanās Krievijā. 2014.gadā iekšzemes kopprodukts (IKP) pieauga par 2,4%. 2015.gadā IKP pieaugums bija 2,7%. 2014. un 2015.gadā IKP pieaugumu lielā mērā nodrošināja privātā patēriņa kāpums, ko sekmēja nodarbinātības un darba samaksas pieaugums (skat. 1.att.). Lai arī pēdējos gados Latvijas ekonomika pieaug, IKP vēl ir par 4,9% mazāks nekā pirms krīzes 2007.gadā.

1.attēls

Kopš 2010.gada Latvijas preču un pakalpojumu eksports auga ļoti strauji un bija galvenais tautsaimniecības attīstības dzinulis. Eksporta apjomi šobrīd vairāk nekā par 25% pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Tomēr pēdējos gados zema pieprasījuma ārējos tirgos ir ietekmējis eksporta dinamiku, un tā kļuvusi mērenāka. 2014.gadā eksporta apjomi pieauga par 3,1%. 2015.gadā kopējie eksporta apjomi pieauga par 1,4% (skat. 2.att.).

2.attēls

Eksporta turpmākās attīstības iespējas ietekmēs ne tikai ārējā pieprasījuma izmaiņas, bet arī Latvijas ražotāju konkurētspēja. Jāņem vērā, ka pirmajos pēckrīzes gados Latvijas konkurētspējas uzlabošanas pamatā noteica darbaspēka izmaksu samazināšana, bet turpmāk izšķiroša loma būs spējai palielināt produktivitāti.

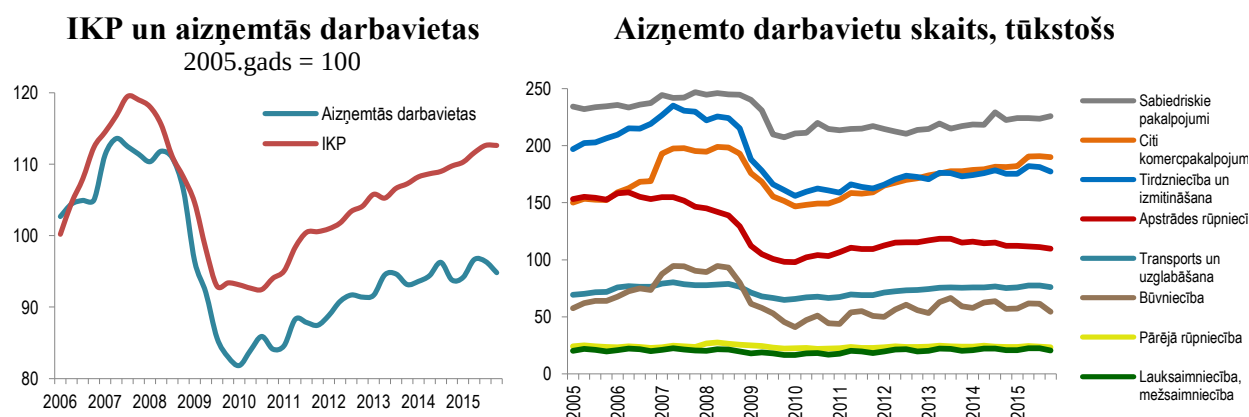
Piebremzējoties eksportam, pēdējos divos gados lielāks devums izaugsmē ir iekšzemes pieprasījumam. Nodarbinātības palielinājums un pakāpenisks darba samaksas kāpums sekmē privātā patēriņa pieaugumu. 2014.gadā privātais patēriņš pieauga par 2,3%. Savukārt 2015.gadā privātais patēriņš bija par 3,3% lielāks nekā 2014.gadā. 2015.gadā salīdzinājumā ar 2014.gadu privātā patēriņa pieauguma tempi bija straujāki, ko papildus iepriekš minētajiem faktoriem sekmē arī zemā inflācija.

Pēdējos gados investīciju dinamika Latvijā ir diezgan svārstīga. 2014.gadā investīciju apjomi bija tikai par 0,5% lielāki nekā pirms gada. Arī 2015.gadā bija mērena investīciju dinamika – tās pieauga par 2,7%. Investīciju līmenis joprojām ir ievērojami zemāks nekā pirmskrīzes gados. Salīdzinoši lēno investīciju pieaugumu ietekmē uzņēmēju nogaidošā attieksme saistībā ar pieaugošo nenoteiktību ārējā vidē. Arī banku piesardzīgā kreditēšanas politika joprojām ir viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem.

2.1.2. Darba tirgus

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos vērojamas pozitīvas tendences arī darba tirgū – samazinās bezdarbs, un palielinās nodarbinātības līmenis. Vienlaikus uzlabojumi kļūst lēnāki.

3.attēls

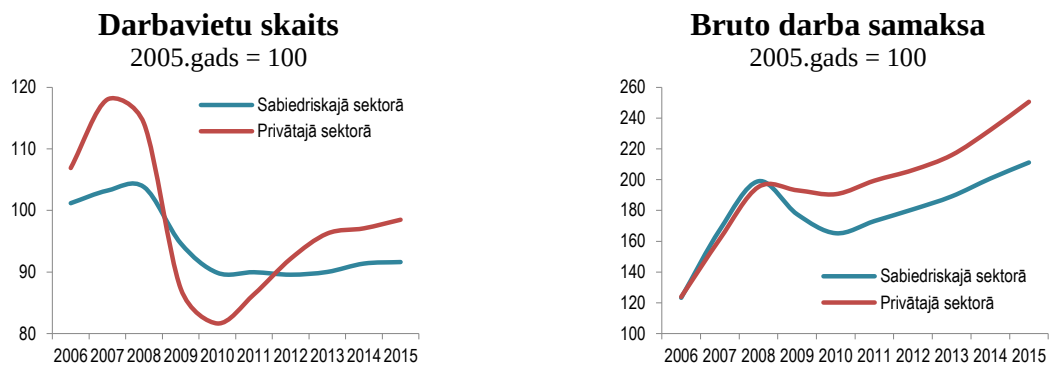

2015.gadā nodarbināto skaits palielinājās par 1,3% un nodarbināti bija 896,1 tūkstoši iedzīvotāju (skat. 3.att.). Salīdzinot ar 2014.gadu, nodarbinātības līmenis palielinājās par 1,7 procentpunktiem. Vienlaikus jāatzīmē, ka aizņemto darba vietu skaits 2015.gadā pieauga par 1,1%, bet Valsts ieņēmumu dienesta (VID) statistika par darba ņēmēju skaita pieaugumu 2015.gadā uzrādīja 0,1%. 2015.gadā bezdarba līmenis samazinājās līdz 9,9% jeb par 0,9 procentpunktiem, salīdzinot ar 2014.gadu. Kopumā 2015.gadā darba meklējumos bija 98,2 tūkstoši iedzīvotāju, kas bija par 9,5 tūkstošiem mazāk nekā 2014.gadā. Neskatoties uz nodarbinātības pieaugumu un bezdarba samazinājumu, situāciju darba tirgū turpina ietekmēt negatīvās demogrāfijas tendences – darbaspējīgo iedzīvotāju skaits (vecumā no 15-74 gadiem) 2015.gadā samazinājās par 23,2 tūkstošiem jeb 1,5%, salīdzinot ar 2014.gadu, kas ar vien spilgtāk iezīmē darbaspēka pieejamības problēmas.

Augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējā bruto darba samaksa pakāpeniski palielinās. Darba samaksas pieaugums 2014.gadā (bruto darba samaksa par 6,8% un neto darba samaksa par 8,6%) jāraksturo kā būtisks, jo reālās darba samaksas pieaugums bija 8%, kas atbilst neto darba samaksas pieaugumam (inflācijas līmenis 2014.gadā bija 0,6%). Straujš atalgojuma pieaugums bija vērojams arī 2015.gadā (bruto algas par 6,8% un neto par 7,6%)

(skat. 4.att.). Pateicoties zelai inflācijai, arī 2015.gadā reālās darba samaksas pieaugums bija atbilstošs neto algas pieaugumam – par 7,4%.

4.attēls

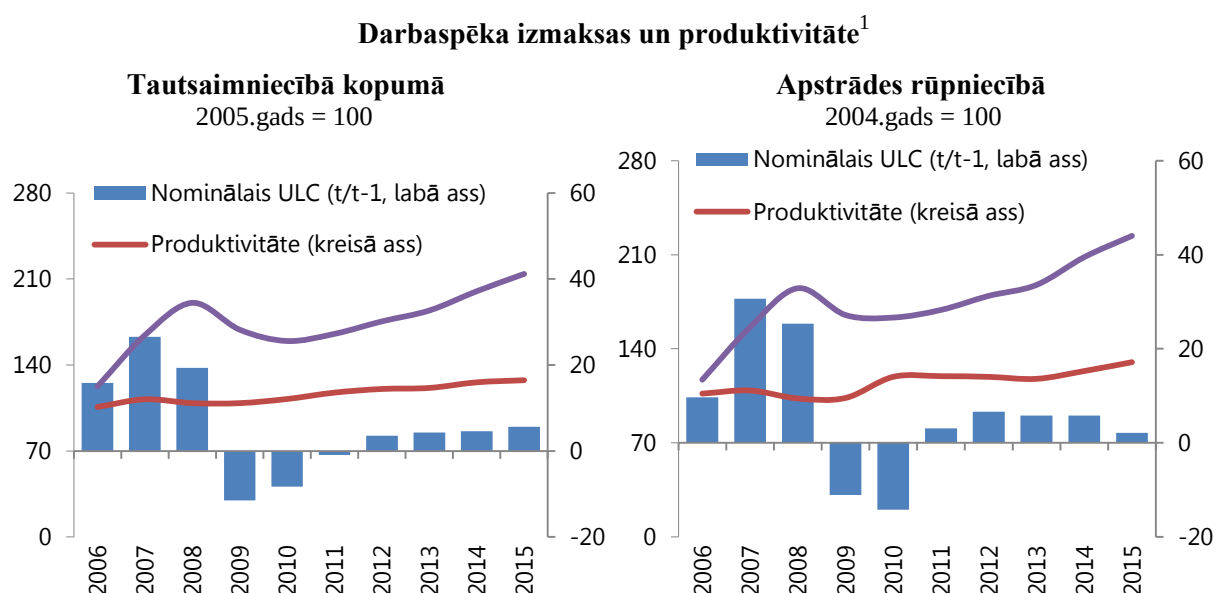

2.1.3. Konkurētspējas raksturojums

Ekonomikas ministrijas viedoklis ir, ka darba samaksa ir nozīmīgs izmaksu konkurētspējas faktors, tāpēc darba samaksas pieaugumam jābūt līdzsvarotam ar produktivitātes kāpumu. Pretējā gadījumā tiek zaudēta konkurētspēja tirgojamās nozarēs, kas gala rezultātā nenodrošina noturīgu kopējo ienākumu (labklājības) pieaugumu.

Kopš 2011.gada produktivitātes dinamika ir mērenāka nekā darbaspēka izmaksu dinamika. Periodā no 2011. līdz 2015.gadam produktivitāte vidēji gadā pieauga par 2,6%, kamēr darbaspēka izmaksas palielinājās par 6,1%, t.i., gandrīz 3 reizes straujāk (skat. 5.att.). Līdzīgas tendences bija vērojamas arī apstrādes rūpniecībā. Produktivitāte apstrādes rūpniecībā vidēji gadā pieauga par 1,8%, kamēr darbaspēka izmaksas palielinājās par 6,4%. Kaut arī produktivitātes pieauguma tempi Latvijas apstrādes rūpniecībā pēdējos gados ir straujāki nekā vidēji Eiropas Savienības (ES) valstīs, tomēr darbaspēka izmaksu dinamika gandrīz divreiz pārsniedz ES vidējos darbaspēka izmaksu un nominālā produkcijas vienības darbaspēka izmaksas (ULC) pieauguma tempus, kas mazina Latvijas ražotāju konkurētspēju.

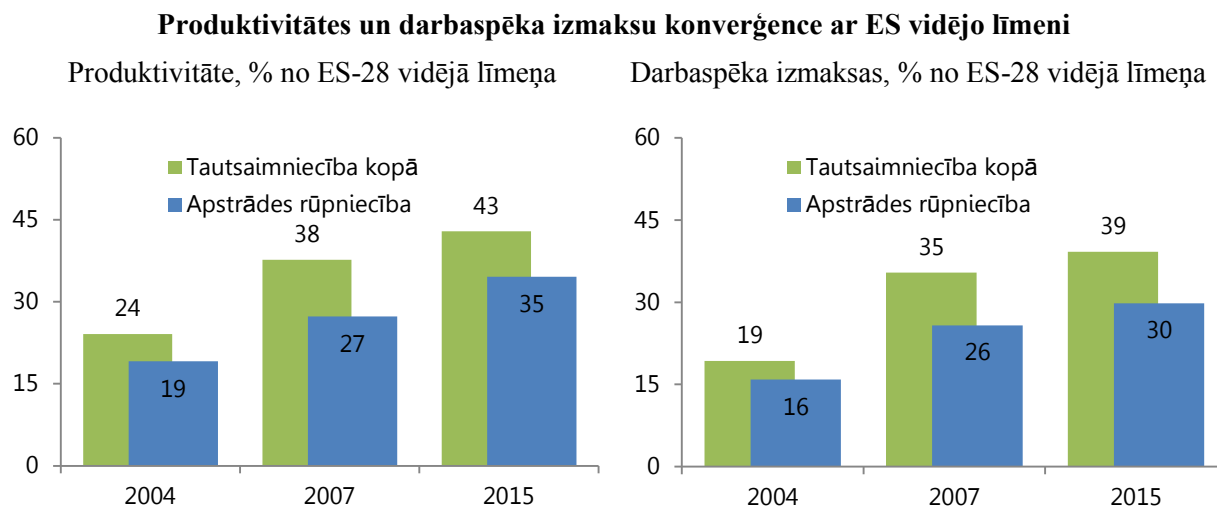
5.attēls

¹ ULC ir attiecība starp darbaspēka izmaksām un darbaspēka produktivitāti. Ja produktivitāte aug straujāk par algām, tad ULC samazinās, kas liecina par to, ka valsts izmaksu konkurētspēja palielinās, un otrādi.

Darbspēka izmaksu un produktivitātes dinamika liecina, ka, pieaugot ekonomiskām aktivitātēm, ULC turpinās pieaugt. Viens no nozīmīgākajiem ULC palielināšanas faktoriem ir algu palielinājums (algu konverģence), ko būtiski ietekmē augošā konkurence ES darba tirgos un Latvijas zemā konkurētspēja tajos (skat. 6.att.).

6.attēls

Darbspēka izmaksas Latvijā ir vienas no zemākajām ES dalībvalstīs. 2015.gadā darbspēka izmaksas uz vienu nodarbināto tautsaimniecībā kopumā Latvijā bija 39,2% no ES vidējā līmeņa, tai skaitā apstrādes rūpniecībā – 29,8%. Algu izlīdzināšanās (konverģence) ir objektīvs process, ar ko nākotnē ir jārēķinās.

2.1.4. Prognozes

Turpmākā Latvijas tautsaimniecības attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta paplašināšanas iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks ir saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Jaunākās starptautisko institūciju prognozes liecina, ka 2016.gadā ES izaugsme būs tuvu 2015.gada līmenim. 2017.gada prognozes ir nedaudz optimistiskākas, bet tāpat ir atzīmēti vairāki riski, kas var pasliktināt rādītājus (neskaidrība ar Ķīnas un citu Āzijas valstu attīstības tendencēm, ģeopolitisko situāciju, ES iekšējās problēmas). Tāpēc Latvijas apjomīgākā eksporta partnera ES tirgus pieprasījums palielināsies minimāli, bet NVS tirgos pieprasījums 2016.gadā pat nedaudz pazemināsies. Tādējādi 2016.gadā nav gaidāms būtisks eksporta kāpums. 2016.gadā turpinās augt privātais patēriņš. Tā dinamiku pamatā noteiks darba samaksas kāpums, kas gan būs lēnāks nekā 2015.gadā. Arī darba tirgū uzlabojumi šogad būs mērenāki nekā 2015.gadā. Ekonomikas ministrija prognozē, ka būtiski nepasliktinoties ģeopolitiskajai situācijai reģionā, Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2016.gadā varētu būt 3 procentu robežās.

Uzlabojoties gan ekonomiskajai situācijai ES, gan ģeopolitiskajai situācijai, **2017.gadā izaugsme varētu sasniegt 3,5 procentus** (skat. 1.tabulu).

1.tabula

Makroekonomiskie rādītāji 2014.gadā un 2015.gadā un Ekonomikas ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozes 2016. un 2017.gadam

	2014	2015	2016p	2017p
IKP (salīdzināmās cenās, milj. EUR)	20876	21449	22090	22860
IKP (faktiskajās cenās, milj. EUR)	23581	24378	25110	26380

IKP pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	2,4	2,7	3,0	3,5
IKP pieaugums (faktiskajās cenās, %)	3,6	3,4	3,0	5,1
Nodarbināto iedzīvotāju skaits (tūkst.)	884,6	896,1	905,0	913,0
Bezdarba līmenis (%)	10,8	9,9	8,7	7,8
Produktivitāte (salīdzināmās cenās)	23599	23936	24408	25038
Produktivitātes pieaugums (%)	3,4	1,4	2,0	2,6
Vidējā bruto alga (mēnesī, EUR)	765	818	870	931
Vidējās bruto algas pieaugums (%)	6,8	6,8	6,4	7,0
Patēriņa cenu indekss (gada vidējais, %)	0,6	0,2	0,0	1,5

p – Ekonomikas ministrijas prognozes

Mērķis vidējā termiņā ir panākt ekonomisko izaugsmi 4-5% apmērā. To sekmēs plānoto struktūrfondu atbalsta programmu efektivitāte un uzlabojumi uzņēmējdarbības vidē. Latvijas ekonomikas konkurētspējas priekšrocības jābalsta uz tehnoloģiskiem faktoriem, ražošanas efektivitātes uzlabošanu un inovācijām, mazākā mērā uz lētu darbaspēku un zemām resursu cenām. Tādējādi svarīgi ir veicināt jaunu konkurētspējas priekšrocību stiprināšanu, ņemot vērā, ka atvērtā darbaspēka tirgū algu pieaugums ir objektīvs konverģences process un darbaspēka izmaksu pieaugums ir neizbēgams, pat nepalielinot minimālo algu.

2.1.5. Minimālās mēneša darba algas palielināšanas ietekme

Ņemot vērā, ka tiek prognozēts straujš vidējās algas pieaugums, un ņemot vērā algu saņēmēju struktūru, minimālās mēneša darba algas palielināšana 2017.gadā par 10 *euro* tikai par 0,3 procentpunktiem ietekmēs kopējo algu kāpumu (skat. 2.tabulu). Gan minimālās mēneša darba algas, gan kopējā algu līmeņa pieaugums palielina uzņēmēju darbaspēka izmaksas un vēlmi izvairīties no nodokļu nomaksas, samazinot darba ņēmēju nostrādātās darba stundas. Bet ir vairāki faktori, kuru dēļ minimālās mēneša darba algas celšana ir atbalstāma. Pirmkārt, minimālās mēneša darba algas pieaugums tiešā veidā palielina mazo algu saņēmēju pirktpēju, pozitīvi ietekmējot iekšējo pieprasījumu, kas pēdējos gados balsta ekonomikas izaugsmi. Otrkārt, tas veicinās algu tuvināšanos ES vidējam līmenim, kas ir viens no instrumentiem emigrācijas plūsmas samazināšanai. Treškārt, algu pieaugums var kļūt par nopietnu stimulu jaunu konkurētspējas priekšrocību (kas nav saistītas ar zemām darbaspēka izmaksām) radīšanai, kā arī veicināt inovāciju un investīcijas jaunajās tehnoloģijās, lai samazinātu izmaksas un palielinātu ražošanas resursu produktivitāti.

2.tabula

Minimālās algas pieauguma ietekme 2014.-2017. gadā

	2014	2015	2016p	2017p
Minimālā alga	320	360	370	380
pieaugums (%)	12,3	12,5	2,8	2,7
devums bruto algas pieaugumā, procentpunktos	1,2	1,2	0,3	0,3
% devums no bruto algas pieauguma	16,9	17,5	4,8	4,5
Minimālā alga % no vidējās bruto darba samaksas	41,8	44,0	42,5	40,8

Datu avots: Ekonomikas ministrija

Pamatojoties uz iepriekš minēto, **Ekonomikas ministrija** uzskata, ka minimālo mēneša darba algu valstī no 2017.gada 1.janvāra ir iespējams paaugstināt no 370 euro uz 380 euro.

2.1.6. Minimālās mēneša darba algas paaugstināšanai nepieciešamās izmaiņas budžeta ieņēmumos un izdevumos

Finanšu ministrija veica provizorisku papildu nepieciešamā finansējuma aprēķina variantu atbilstoši minimālās mēneša darba algas paaugstināšanas variantam no 2017.gada 1.janvāra - no 370 euro uz 380 euro.

Finanšu ministrijas aprēķinos (skat. 3.tabulu) iekļauti gan darbinieki, kuri saņem algu esošās minimālās mēneša darba algas apmērā, gan arī attiecinot aprēķinus uz tiem darbiniekiem, kuru mēnešalgas ir tuvinātas jaunās mēneša darba algas minimālajam apmēram, t.i., tās atrodas padotības iestāžu pašreizējā algu skalas minimālā diapazonā līdz 9. mēnešalgu grupai. Lai saglabātu pieeju, ka par vienādu veicamo darbu, darba sarežģītību un atbildību tiek nodrošināta līdzvērtīga samaksa, ir nepieciešams celt mēnešalgu skalu minimālās robežas.

3.tabula

Finanšu ministrijas aprēķini par papildus nepieciešamajiem izdevumiem un ieņēmumiem valsts un pašvaldību budžetā 2017.gadā, milj. euro

	Minimālā mēneša darba alga 380 euro
1. Izmaiņas budžeta ieņēmumos:	7,151
1.1. valsts pamatbudžets	1,230
1.2. speciālais budžets	3,738
1.3. pašvaldību budžets	2,183
2. Izmaiņas budžeta izdevumos:	-5,334
2.1. valsts pamatbudžets	-3,588
2.2. pašvaldību budžets	-1,746
3. Finansiālā ietekme:	1,817
4. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins:	
4.1. Detalizēts nodokļu ieņēmumu aprēķins:	7,931
4.1.1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, tai skaitā	4,519
<i>speciālais budžets</i>	3,738
<i>valsts fondētās pensiju iemaksas*</i>	0,781
4.1.2. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	2,728
4.1.3. Pievienotās vērtības nodoklis	0,684
4.2. Detalizēts budžeta izdevumu aprēķins:	-5,334
4.2.1. Plānotais atalgojuma fonda pieaugums valsts un pašvaldību sektorā**, tai skaitā:	-2,456
<i>valsts pamatbudžets</i>	-0,710
<i>pašvaldību budžets</i>	-1,746
4.2.2. Valsts mērķdotācijas, tai skaitā:	-2,878
<i>– Veselības ministrijas budžeta apakšprogrammai 33.01.00 "Ārstniecība", lai nodrošinātu no valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumus sniegšanu</i>	

–Mērķdotācijām republikas pilsētu un rajonu pašvaldībām - pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem	-1,329
–Mērķdotācijai pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem	-0,305
–Labklājības ministrijas budžeta apakšprogrammai 05.01.00 "Sociālās rehabilitācijas valsts programmas" valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām invalīdu asistentu pakalpojumu nodrošināšanai	-0,031
–Uzturlīdzekļu garantijas fondam papildus finansējums uzturlīdzekļu izmaksām	-0,282
	-0,931

**Iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā netiek iekļautas budžeta ieņēmumos*

***No CSB datiem par nodarbinātā skaita sadalījumu par algu grupām un FM pieņēmumiem par darba algas pieaugumu katrā no šīm grupām*

Aprēķini veikti, balstoties uz šādiem pieņēmumiem, ka 2017.gadā:

- iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme – 23%;
- darba devēja VSAOI – 23,59% (saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto);
- darba ņēmēja VSAOI – 10,50% (saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto).

Labklājības, Kultūras, Veselības, Tieslietu un Izglītības un zinātnes ministrijām (*valsts budžeta mērķdotācijas: Veselības ministrijas budžeta apakšprogrammai 33.01.00 „Ārstniecība”; Labklājības ministrijas budžeta apakšprogrammai 05.01.00 „Sociālās rehabilitācijas valsts programmas” valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transfertiem pašvaldībām noteiktam mērķim asistentu pakalpojumu nodrošināšanai; Republikas pilsētu un novadu pašvaldībām - pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem; Pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem, kā arī Uzturlīdzekļu garantijas fondam papildus finansējums uzturlīdzekļu izmaksām) nepieciešamais papildu finansējuma apmērs mērķdotācijām un transfertiem tika veikts provizoriski atbilstoši ministriju iepriekš iesniegtajai informācijai, kas, Ministru kabinetam lemjot par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu, tiks precizēts atbilstoši pēdējai aktuālākai situācijai. Turklāt jāņem vērā, ka Veselības ministrija šobrīd strādā pie obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas modeļa, kā arī pie mērķtiecīgas veselības aprūpes cilvēkresursu attīstības politikas, tai skaitā ārstniecības personu darba samaksas pilnveidošanas.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumu izmaiņas aprēķinos tiek proporcionāli sadalītas 80% apmērā pašvaldību budžetiem un 20% apmērā valsts pamatbudžetam.

Lēmuma pieņemšanas gadījumā Ministru kabinetā jautājumā par minimālās mēneša darba algu paaugstināšanu 2017.gadā, aprēķini tiks precizēti.

Finanšu ministrijas analīze

2.1.7. Ekonomiskās situācijas raksturojums

Finanšu ministrijas viedoklis ir, ka pēdējo triju gadu laikā minimālās mēneša darba algas apmērs ir piedzīvojis strauju kāpumu kopumā par 30% - no 284,57 euro 2013.gadā līdz 370 euro 2016.gadā. Lai nepieļautu Latvijas ekonomikas konkurētspējas samazināšanos, svarīgi ir minimālās mēneša darba algas noteikšanu vērtēt kontekstā ar kopējās vidējās algas pieaugumu un produktivitātes pieaugumu tautsaimniecībā. Pēdējos divos gados reālās darba samaksas pieaugums būtiski ir pārsniedzis produktivitātes pieaugumu, un viens no faktoriem, kas noteicis vidējās algas straujo pieaugumu, ir tieši minimālās mēneša darba algas straujā paaugstināšana 2014. un 2015.gadā (attieciņi no 285 euro uz 320 euro 2014.gadā un no 320 euro uz 360 euro 2015.gadā jeb par 12,5% gadā). Pārāk straujš un produktivitātei neatbilstošs darbaspēka izmaksu kāpums var vājināt Latvijas uzņēmumu ārējo konkurētspēju un negatīvi

ietekmēt Latvijas eksportu, kā arī izraisīt nodarbinātības samazināšanos tieši viszemāk apmaksāto darbinieku grupās, kā arī reģionos ar zemāku vidējās algas līmeni, piemēram, Latgalē, kur jaunu darba vietu veidošanās laikā pēc krīzes jau tā ir bijusi ļoti ierobežota. Tāpat iespējams ēnu ekonomikas līmeņa pieaugums, īpaši reģionos, kur minimālās mēneša darba algas saņēmēju īpatsvars ir augsts un minimālā mēneša darba alga tuvojas vidējam darba samaksas līmenim reģionā. Līdz ar to plānotie ieguvumi, ko dotu minimālās mēneša darba algas paaugstināšana – tas ir, nevienlīdzības mazināšana, palielinot ienākumus tieši zemāk atalgotajiem darbiniekiem, kā arī kopējā privātā patēriņa stimulēšana un cilvēku paātrināta atgriešanās darba tirgū, atsakoties no sociālo pabalstu saņemšanas, - var nekompensēt potenciālos zaudējumus, ko var radīt neadekvāti straujš darbaspēka izmaksu kāpums, līdz ar to Finanšu ministrija veica tikai vienu provizorisku papildu nepieciešamā finansējuma aprēķina variantu atbilstoši Labklājības ministrijas piedāvātajam minimālās mēneša darba algas paaugstināšanas variantiem no 2017.gada 1.janvāra - no 370 *euro* uz 380 *euro*.

Nemot vērā, ka valsts fiskālās politikas pamatā ir Finanšu ministrijas izstrādātās makroekonomisko rādītāju prognozes, tad papildus sniedzam arī jaunākās Finanšu ministrijas makroekonomisko rādītāju prognozes, kas ir izstrādātas 2016.gada februārī, sagatavojot Latvijas Stabilitātes programmu 2016.-2019.gadam (skat. 4.tabulu).

4.tabula

**Makroekonomiskie rādītāji 2014. un 2015.gadā un Finanšu ministrijas
makroekonomisko rādītāju prognozes 2016.-2017.gadam**

	2014	2015	2016p	2017p
Iekšzemes kopprodukts (IKP) (salīdzināmās cenās, milj. <i>euro</i>)	20876	21448	22092	22827
IKP (faktiskajās cenās, milj. <i>euro</i>)	23581	24376	25424	26903
IKP pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	2,4	2,7	3,0	3,3
IKP pieaugums (faktiskajās cenās, %)	3,6	3,4	4,3	5,8
Nodarbināto iedzīvotāju vidējais skaits (tūkst.)	885	896	898	900
Bezdarba līmenis, %	10,8	9,9	8,9	8,4
Produktivitāte (salīdzināmās cenās), tūkst. <i>euro</i> uz 1 nodarbināto	23,6	23,9	24,6	25,4
Produktivitātes pieaugums (salīdzināmās cenās, %)	3,4	1,4	2,8	3,1
Vidējā bruto alga (mēnesī, <i>euro</i>)	765	818	863	910
Vidējās bruto algas pieaugums, %	6,8	6,8	5,5	5,5
Patēriņa cenu indekss (gada vidējais, %)	0,6	0,2	0,4	2,0

p – Finanšu ministrijas prognozes

2.1.8. Minimālās mēneša darba algas palielināšanas ietekme

Finanšu ministrija uzskata, ka lēmums par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu būtu jāpieņem ciešā saistībā ar valsts kopējās ekonomiskās situācijas attīstību un budžeta veidošanas procesu, pamatojoties uz makroekonomiskās situācijas vidēja termiņa prognozēm. Papildus Finanšu ministrija vērs uzmanību tam, ka, paaugstinot minimālo mēneša darba algu, papildus ir jāvērtē arī finansiālā ietekme uz tautsaimniecības nozarēm, kurās ir liels strādājošo īpatsvars ar algu tuvu minimālajai mēneša darba algai un kuras visvairāk ietekmēs ieviestā prasība par minimālo sociālu iemaksu veikšanu.

Finanšu ministrijas priekšlikums ir lēmumu par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu turpmāk pieņemt vidējā termiņā (2 vai 3 gadiem), tādējādi nodrošinot uzņēmējiem stabilāku biznesa vidi un dodot iespēju savlaicīgi sagatavoties pārmaiņām.

Atbilstoši 2017.gada budžeta sagatavošanas grafikam, makroekonomisko rādītāju prognozes tiks aktualizētas šā gada jūnija vidū. Prezentējot makroekonomisko rādītāju prognozes šā gada augustā, Finanšu ministrija informēs par veikto analīzi par darba samaksas dinamiku un minimālās mēneša darba algas paaugstināšanas ietekmi konkurētspējas, nodarbinātības, produktivitātes un atsevišķu nozaru attīstības aspektā, nodrošinot iespēju pieņemt izsvērtu lēmumu par minimālās mēneša darba algas izmaiņām vidējā termiņā.

Labklājības ministrijas viedoklis

2.1.9. Labklājības ministrijas priekšlikums

Ministru kabinets 2016.gada 23.martā apstiprināja konceptuālo ziņojumu „Priekšlikumi par izmaiņām minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas procesā”, kurā ir ietverti minimālās algas noteikšanas mehānisma pilnveides priekšlikumi. Saistībā ar to Labklājības ministrija ir uzsākusi darbu pie Ministru kabineta noteikumu projekta “Minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas kārtība” sagatavošanas.

Būtiska ēnu ekonomiku veidojošā komponente Baltijas valstīs 2015.gadā bija “aplokšņu algas” (Latvijā tā atbilstoši veiktajam pētījumam tiek vērtēta kā 34,9% no visas ēnu ekonomikas)². Minimālās algas paaugstināšana mazinās to darba devēju skaitu, kas veic “aplokšņu algu maksājumus”, tādējādi nodrošinot līdzvērtīgu izmaksu konkurenci starp darba devējiem, kas par tādu pašu darbu tajā pašā nozarē neveica “aplokšņu algu” maksājumus un tiem, kas veica.

Nodarbinātības valsts aģentūrai veicot padziļinātu ilgstošo bezdarbnieku individuālu atbalstu un identificējot šķēršļus iesaistei darba tirgū, tika konstatēts, ka viens no iemesliem, kādēļ cilvēki atsakās no darba piedāvājumiem, ir tas, ka minimālā darba alga nav pietiekama, lai kompensētu transporta izmaksas un citas izmaksas, kas saistītas, piemēram, ar nokļūšanu līdz darba vietai, jo īpaši reģionos, ir gadījumi, kad bezdarbnieki līdz ar to atsakās no minimālās algas darba piedāvājumiem.

Alga ir būtisks mājsaimniecības ienākumu veids. Pēdējo gadu laikā ir palielinājušies mājsaimniecības rīcībā esošie ienākumi, 2014. un 2015.gadā ir uzlabojies mājsaimniecību vērtējums par savām iespējām segt nepieciešamos ikdienas izdevumus. Mājsaimniecību īpatsvars, kurām bija ļoti grūti segt ikdienas izdevumus, samazinājies no 27% 2013.gadā līdz 16,9% 2015.gadā. Segt nepieciešamos ikdienas izdevumus visgrūtāk bija vientuļajiem vecākā gadagājuma (vecumā virs 65 gadiem) iedzīvotājiem, mājsaimniecībām, kur dzīvo viens pieaugušais ar bērniem, kā arī mājsaimniecībām, kur dzīvo pāris ar trim un vairāk bērniem vecumā līdz 18 gadiem. 2015.gadā 9,8% mājsaimniecību, kurās abi vecāki audzina trīs un vairāk bērnu, norādīja, ka tām ir viegli vai ļoti viegli segt nepieciešamos ikdienas izdevumus, bet 2014.gadā tādu mājsaimniecību bija 2,6%. Minimālās mēneša darba algas ietekmi jāskata kompleksi ar nodokļu un pabalstu sistēmas darbību.

Nenoapaļotu veselu skaitļu priekšrocība, kā parāda citu ES valstu labā prakse minimālās mēneša darba algas noteikšanā, ir tā, ka darba devējiem netiek sniegta motivācija maksāt tikai minimālās mēneša darba algas apmērā, noapaļojot līdz 10, un nepārdomājot un nevērtējot katra konkrētā darbinieka ieguldījumu.

Labklājības ministrijas viedoklis, ņemot vērā minētos apsvērumus, ka ir iespējams paaugstināt minimālo mēneša darba algu 2017.gadā un labklājības ministrs iesaka paaugstināt minimālo mēneša darba no 2017.gada 1.janvāra no 370 euro uz 407 euro.

² Pētījums “Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009.-2015.”, Dr.Arnis Sauka, Rīgas Ekonomikas augstskolas Ilgtspējīga biznesa centrs, 2016.gads.

2.1.10. Minimālās mēneša darba algas paaugstināšanai nepieciešamās izmaiņas budžeta ieņēmumos un izdevumos

Finanšu ministrija veica provizorisku papildu nepieciešamā finansējuma aprēķina variantu atbilstoši minimālās mēneša darba algas paaugstināšanas variantam no 2017.gada 1.janvāra - no 370 *euro* līdz 407 *euro*.

Finanšu ministrija norāda uz vairākiem nopietniem iespējamiem riskiem un problēmām situācijai, ja minimālo mēneša darba algu palielina līdz 407 *euro*.

Lai nepieļautu Latvijas ekonomikas konkurētspējas samazināšanos, minimālās mēneša darba algas izmaiņas būtu veicamas atbilstoši produktivitātes pieaugumam tautsaimniecībā kopumā un atsevišķās nozarēs, kā arī ņemot vērā nevienmērīgo darba tirgus attīstību Latvijā pa reģioniem, kas vērojama laikā pēc ekonomiskās krīzes.

Laikā kopš 2014.gada kopējais vidējās reālās darba samaksas pieaugums bijis straujāks par produktivitātes pieaugumu tautsaimniecībā, un viens no faktoriem, kas noteicis straujo vidējās algas pieaugumu, ir bijis tieši straujais minimālās mēneša darba algas pieaugums, to gan 2014., gan arī 2015.gadā paaugstinot par aptuveni 12,5%.

Tā rezultātā laika posmā no 2013.gada līdz 2016.gadam produktivitāte (salīdzināmās cenās) palielinājusies par 7,8%, kamēr reālā vidējā alga un reālā minimālā mēneša darba alga palielinājusies ievērojami straujāk – attiecīgi par 21,9% un 28,6%. Turpinot tikpat strauju minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu, plaisa starp produktivitātes un algas kāpumu tikai palielināsies, produktivitātei laika posmā no 2013.gada augot par 11,2%, bet reālajai minimālajai mēneša darba algai – jau par 38,9%. Atsevišķi 2017.gadam prognozētais produktivitātes pieaugums un prognozētā inflācija kopā nepārsniegs 5%, un arī minimālās mēneša bruto darba algas pieaugumam nevajadzētu pārsniegt šo līmeni.

Jānorāda arī, ka paaugstinot minimālo mēneša darba algu vēl par 37 *euro* jeb 10% 2017.gadā minimālā mēneša darba alga būs sasniegusi jau 44,7% no prognozētās vidējās bruto darba samaksas un būs līmenī, kas pēc SVF ekspertu vērtējuma, Centrālās un Austrumeiropas valstīm sāk kļūt apgrūtināošs uzņēmējiem.

Vērtējot minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu, jāņem vērā, ka tā rada papildus izmaksas uzņēmējiem un var negatīvi ietekmēt nodarbinātību un jaunu darba vietu veidošanos, īpaši reģionos. Vidējā alga Latvijas reģionos, īpaši Latgalē ir būtiski zemāka nekā Rīgā un Pierīgas reģionā, un arī jaunas darba vietas laikā pēc ekonomiskās krīzes pārsvarā ir veidojušās tikai Rīgas un Pierīgas reģionā, kamēr Latgalē, Kurzemē un Vidzemē aizņemto darba vietu skaits laikā kopš 2011.gada ir pat samazinājies. 2017.gadā paaugstinot minimālo mēneša darba algu līdz 407 *euro*, Latgales reģionā tā sasniegs jau aptuveni 70% no vidējās algas un 50% līmeni no vidējās algas būs pārsniegusi arī visos pārējos Latvijas reģionos.

Līdzās reģionu attīstības riskam minimālās mēneša darba algas pārāk strauja paaugstināšana var radīt problēmas arī atsevišķu nozaru attīstībai, kur vidējās algas līmenis tikai nedaudz pārsniedz minimālās mēneša darba algas līmeni un ir ļoti augsts minimālās mēneša darba algas un zemas darba samaksas saņēmēju īpatsvars. Šādās nozarēs minimālās mēneša darba algas tālāka paaugstināšana var apdraudēt gan darba vietas, gan nozaru konkurētspēju ārējā tirgū un uzņēmumu darbu kopumā, kā arī palielināt ēnu ekonomikas līmeni.

Vērtējot valsts un pašvaldību institūcijās nodarbināto darba samaksas sistēmu, tik straujš minimālās mēneša darba algas pieaugums rada risku, ka fiziskā darba veicēja mēnešalga pietuvinās intelektuāla darba veicēja mēnešalgai (piemēram, sociālā darbinieka vai tiesu tulka, kuram ir noteiktas izglītības prasības, mēnešalga tiks noteikta praktiski vienādā apmērā salīdzinājumā ar apkopējas vai cita fiziskā darba veicēja mēnešalgu), turklāt tiks izjaukta arī mēnešalgu skalā ietverta pamatprincipu būtība - balanss starp veicamajiem pienākumiem, izpildei nepieciešamo izglītību un profesionālo pieredzi, darba sarežģītību un atbildību un tiem atbilstošo mēnešalgu. Turpinot gadu no gada paaugstināt mēnešalgu minimālos apmērus katrai kategorijai, šādā veidā mēnešalgu skala tiek saspiesta un tiek

“izjaukti” atlīdzības sistēmā iedibinātie pamatprincipi. Jāatzīmē, ka turpmākajos gados, izskatot jautājumu par tālāku minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu, nāksies atgriezties pie jautājuma par atteikšanos no mēnešalgu skalu minimālajām robežām vai arī rast valsts budžetā papildu finanšu resursus mēnešalgu skalu izlīdzināšanai.

Kopumā minimālās mēneša darba algas paaugstināšana valsts budžeta finansētās institūcijās aptvers 4105 strādājošos, kuru mēnešalga šobrīd ir robežās no 370 līdz 406,99 *euro*. Lielākais strādājošo skaits, kurus skartu šādas izmaiņas, ir sociālās aprūpes centros strādājošie (1235), Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests (1107), valsts dibinātās izglītības iestādes – profesionāli tehniskās vidusskolas un koledžas (857) un citi.

Šādas izmaiņas skars mēnešalgu skalas 10.mēnešalgu grupā nodarbinātos ministriju padotības iestādēs (pēc amata pienākumiem, prasībām un atbildības tas ir nodaļas vadītāja amats), kuru mēnešalgas minimālā robeža būs apmēram par 20 *euro* lielāka par minimālo mēneša darba algu.

Skatoties ilgākā laika periodā (t.sk. ieskaitot arī ekonomiskās krīzes periodu, no 2009.gada) ir secināms, ka fiziskā darba veicējiem, kuri pamatā saņem minimālo mēnešalgu, tā līdz 2016.gadam ieskaitot ir paaugstināta par 30 %, turpretim augstākā līmeņa vadītājiem mēnešalgas ekonomiskās krīzes ietekmē tika samazinātas, un līdz pat šim brīdim tās nav atjaunotas vismaz pirmskrīzes līmenī.

Līdz ar to zūd mēnešalgu skalā ietvertā pamatprincipa būtība – darba samaksa atbilstoši izglītībai, amata pienākumiem un atbildībai.

Finanšu ministrija ir sagatavojusi aprēķina variantu nepieciešamajiem izdevumiem “saspiežot algu skalas” valsts tiešās pārvaldes iestādēs, jo “izlīdzinot algu skalas” iespējamā apmērā fiskālā ietekme būtu vēl lielāka.

Finanšu ministrijas aprēķini par papildus nepieciešamajiem izdevumiem un ieņēmumiem valsts un pašvaldību budžetā 2017.gadā, milj. *euro*

	<i>Minimālā mēneša darba alga 407 euro, saspiežot algu skalas</i>
1. Izmaiņas budžeta ieņēmumos:	31,609
1.1. valsts pamatbudžets	5,4
1.2. speciālais budžets	16,546
1.3. pašvaldību budžets	9,663
2. Izmaiņas budžeta izdevumos:	-22,613
2.1. valsts pamatbudžets	-14,69
2.2. pašvaldību budžets	-7,923
3. Finansiālā ietekme:	8,996
4. Detalizēts ieņēmumu un izdevumu aprēķins:	
4.1. Detalizēts nodokļu ieņēmumu aprēķins:	35,066
4.1.1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas, tai skaitā: <i>speciālais budžets</i> <i>valsts fondētās pensiju iemaksas*</i>	20,003 16,546 3,457
4.1.2. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	12,079
4.1.3. Pievienotās vērtības nodoklis	2,984
4.2. Detalizēts budžeta izdevumu aprēķins:	-22,613
4.2.1. Plānotais atalgojuma fonda pieaugums valsts un pašvaldību	

sektorā ^{**} , tai skaitā: valsts pamatbudžets pašvaldību budžets	-10,684 -2,761 -7,923
4.2.2. Valsts mērķdotācijas, tai skaitā: – Veselības ministrijas budžeta apakšprogrammai 33.01.00 "Ārstniecība", lai nodrošinātu no valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumus sniegšanu – Mērķdotācijām republikas pilsētu un rajonu pašvaldībām - pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem – Mērķdotācijai pašvaldību tautas kolektīvu vadītājiem – Labklājības ministrijas budžeta apakšprogrammai 05.01.00 "Sociālās rehabilitācijas valsts programmas" valsts budžeta uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām invalīdu asistentu pakalpojumu nodrošināšanai – Uzturlīdzekļu garantijas fondam papildus finansējums uzturlīdzekļu izmaksām	-11,929 -6,105 -1,221 -0,115 -1,045 -3,443

*Iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā netiek iekļautas budžeta ieņēmumos

**No CSB datiem par nodarbinātā skaita sadalījumu par algu grupām un FM pieņēmumiem par darba algas pieaugumu katrā no šīm grupām

Datu avots: Finanšu ministrijas aprēķini

Finanšu ministrija uzskata, ka lēmumi par minimālās mēneša darba algas paaugstināšanu būtu jāpieņem ciešā saistībā ar valsts kopējās ekonomiskās situācijas attīstību un produktivitātes pieaugumu tautsaimniecībā, nekaitējot atsevišķu reģionu un nozaru attīstībai un saistībā ar atlīdzības politiku, nezaudējot mēnešalgu skalā ietvertā pamatprincipa būtību – darba samaksa atbilstoši izglītībai, amata pienākumiem un atbildībai. Lēmumi par minimālās mēneša darba algas izmaiņām būtu jāpieņem vidējā termiņa perspektīvā – laika posmam līdz 2019.gadam, tādējādi nodrošinot uzņēmējiem stabilāku biznesa vidi un dodot iespēju savlaicīgi sagatavoties pārmaiņām.

2.2. Plānotās izmaiņas nodokļu sistēmā (iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma, obligātās valsts sociālās apdrošināšanas iemaksu likmju izmaiņas)

Attiecībā uz izmaiņām nodokļu sistēmā Finanšu ministrija informē, ka Saskaņā ar Valdības deklarāciju Finanšu ministrijai līdz 2016.gada 31.decembrim ir uzdots izstrādāt vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes. Nodokļu politikas pamatnostādņu 2017.-2021.gadam izstrādei ir izveidota darba grupa, kurā ir pārstāvji arī no Labklājības ministrijas, kā arī citām nozaru atbildīgajām ministrijām un lielākajiem valdības sociālajiem un sadarbības partneriem.

Lai nodrošinātu Nodokļu politikas pamatnostādņu iespējami labāko kvalitāti ilgtspējīgas nodokļu politikas un struktūras reformu izstrādi, 2016.gada 28.janvārī ir noslēgts līgums ar Pasaules Banku par Latvijas nodokļu sistēmas izvērtējumu. 2016.gada 15.jūnijā tiks rīkota konference par Pasaules Bankas pētījuma pirmā posma rezultātiem, bet pēc tam tie tiks integrēti Nodokļu politikas pamatnostādņēs.

Lai arī pašreiz nav zināmi konkrēti soļi, kas tiks mainīts pastāvošajā nodokļu likumdošanā, tomēr visticamāk, ka kardinālas nodokļu izmaiņas 2017.gadā nav paredzamas.

Līdz ar to Finanšu ministrija informē, ka šobrīd netiek plānotas izmaiņas 2017.gadā attiecībā uz:

- 1) iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi;
- 2) neapliekamo minimumu valsts vecuma un invaliditātes pensiju saņēmējiem;
- 3) nodokļa atvieglojumu par apgādībā esošu personu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2016.gada 5.janvāra noteikumu Nr.1 „Noteikumi par neapliekamā minimuma un nodokļa atvieglojuma apmēru iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanai” (turpmāk – noteikumi) 5.punktu, nosakot nodokļa maksātāja gada diferencētā neapliekamā minimuma apmēru, ņem vērā visus nodokļa maksātāja gada ienākumus (tai skaitā ienākumus, kas apliekami ar samazinātu nodokļa likmi), izņemot likuma 9.pantā minētos neapliekamos ienākumus, saimnieciskās darbības ieņēmumus, par kuriem maksā patentmaksu, un ienākumu, par kuru maksā mikrouzņēmumu nodokli.

Atbilstoši noteikumu 4.1.2.apakšpunktam, maksimālais gada neapliekamais minimums 2017.gadā ir 1380 *euro* (115 *euro* mēnesī). Savukārt, saskaņā ar noteikumu 4.2.2.apakšpunktu, gada apliekamā ienākuma apmērs, līdz kuram piemēro maksimālo gada neapliekamo minimumu 2017.gadā ir 4800 *euro*.

2016.gadā mēnesī piemērojamais neapliekamais minimums visiem strādājošajiem palika nemainīgs – 75 *euro* mēnesī, bet 2017.gadā mēnesī piemērojamais neapliekamais minimums samazināsies uz 60 *euro* apmērā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, diferencēto neapliekamo minimumu piemēros tikai taksācijas gada beigās, jo tikai tad ir iespējams noteikt nodokļa maksātāja gada kopējos apliekamos ienākumus, kuri ietekmē gada diferencētā neapliekamā minimuma apmēru.

2.3. Minimālās mēneša darba algas izmaiņas citās Baltijas valstīs (Igaunijā un Lietuvā) un citās Austrumeiropas valstīs

Sākot ar 2016.gada 1.janvāri valstī tika paaugstināta minimālā mēneša darba alga no 360 *euro* līdz 370 *euro*. Salīdzinājumā ar pārējām Baltijas valstīm, Igaunija sākot ar 2016.gada 1.janvāri paaugstināja minimālo mēneša darba algu no 390 *euro* līdz 430 *euro*, bet Lietuva paaugstināja minimālo mēneša darba algu no 325 *euro* līdz 350 *euro*. (skat. 9.tabulu). Ņemot vērā starptautisko institūciju izteiktos viedokļus par iepriekšējo straujos paaugstinājumu nelabvēlīgo ietekmi uz Lietuvas ekonomikas konkurētspēju, Lietuva pašreiz apsver iespēju minimālo algu pagaidām tālāk nepaaugstināt.

9.tabula

Minimālā mēneša darba alga salīdzināmās situācijās Baltijas valstīs un citās Austrumeiropas valstīs 2014., 2015. un 20165.gada janvārī, euro

	2014.gada 1.janvāris	2015.gada 1.janvāris	2016.gada 1.janvāris	Vidējā neto darba alga 2015.gadā	Minimālā alga % no vidējās neto darba algas
Latvija	320	360	370	601	61,6%
Igaunija	355	390	430	832	51,7%
Lietuva	290	300	350	544	64,3%
Ungārija	327	345	358	643	55,7%
Slovākija	352	380	405	704	57,5%
Bulgārija	173	194	215	356	60,4%
Čehijas Republika	309	335	367	765	48,0%
Polija	405	410	430	705	61,0%

Datu avots: Eurostat dati, 2015

2016.gadā Igaunijā minimālā mēneša darba alga ir 40,4% apmērā no vidējās darba samaksas par 2015.gadu (2015.gadā – 1065 *euro*), bet Latvijā minimālā mēneša darba alga bija 45,2% apmērā no vidējās darba samaksas (2015.gadā – 818 *euro*) un Lietuvā – 49,2% apmērā no vidējās darba samaksas (2015.gadā – 712 *euro*).

Ņemot vērā pēdējos CSP datus, minimālā mēneša darba alga (370 *euro*) patlaban ir **44,0%** apmērā no mēneša vidējās bruto darba samaksas par 2015.gadu (817,56 *euro*), bet ņemot vērā Finanšu ministrijas prognozes – minimālā mēneša darba alga ir **42,9%** no mēneša vidējās bruto darba samaksu par 2016.gadu (863 *euro*). Kopumā ES diskusijās (ES Nodarbinātības komiteja u.c.) tiek vērtēts, ka minimālajai algai nevajadzētu pārsniegt 40% no vidējās algas, jo pretējā gadījumā tā var nelabvēlīgi ietekmēt darba tirgus funkcionēšanu, tajā skaitā radīt paaugstināta ilgstošā bezdarba un arī strukturālā bezdarba riskus.

Par minimālās mēneša darba algas attīstību Latvijā viedokli 2016.gada ziņojumā par Latviju ir izteikusi Eiropas Komisija, kā arī citas starptautiskas organizācijas. Vienlaikus, ievērojot Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) rekomendācijas, Latvija ir strādājusi pie uz pierādījumiem balstītā mehānisma minimālās mēneša darba algas noteikšanai izveides, Ministru kabinetam 2016.gada 23.martā apstiprinot konceptuālo ziņojumu „Priekšlikumi par izmaiņām minimālās mēneša darba algas noteikšanas un pārskatīšanas procesā”.

3. Priekšlikums NTSP lēmuma pieņemšanai

Labklājības ministrs piedāvā NTSP sēdē izvērtēšanai priekšlikumu par minimālās mēneša darba algas noteikšanu 2017.gadā:

– paaugstināt minimālo algu no 370 *euro* **līdz 407 *euro*** (9,1%) sākot ar 2017.gada 1.janvāri.

Labklājības ministrs

J.Reirs

05.07.2016. 15:07

5171

Labklājības ministrijas

Darba tirgus politikas departamenta vecākā referente

Aina Liepiņa, tālr. 67021519,

E-pasts: Aina.Liepina@lm.gov.lv